

Patrycjusz Zarębski¹

Zakład Polityki Ekonomicznej i Regionalnej
Politechnika Koszalińska

Atrakcyjność inwestycyjna obszarów wiejskich w Polsce

Investment attractiveness of rural areas in Poland

Synopsis. Głównym celem pracy była ocena potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich w Polsce. Podjęto próbę hierarchizacji oraz pogrupowania gmin i regionów w Polsce pod względem syntetycznego wskaźnika atrakcyjności dla inwestora. Dodatkowo została wykonana analiza przestrzennego zróżnicowania tego wskaźnika dla gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miejskich. Do oceny wykorzystano macierz wskaźników oraz metodę korelacyjno-wagową, która umożliwiła wyznaczenie syntetycznego wskaźnika PAII dla gospodarki narodowej. Przeprowadzone badania wskazały, iż najwyższe oceny wskaźnika otrzymały gminy wiejskie województw śląskiego, podkarpackiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego, pomorskiego oraz dolnośląskiego.

Słowa kluczowe: potencjalna atrakcyjność inwestycyjna, obszary wiejskie, rozwój regionalny.

Abstract. The main objective of the study was to evaluate the potential of investment attractiveness of rural areas in Poland. An attempt was made at setting up a hierarchy and grouping of municipalities and regions in Poland in terms of a synthetic index of attractiveness for investors. In addition, an analysis was made of spatial differentiation in this index for rural, urban-rural and urban areas. A matrix of indicators and a correlation-weighting method were used to assess the indicators, which allowed for determination of a synthetic index PAII for the national economy. The study showed that the highest rating in rural communes received provinces Śląskie, Podkarpackiego, Wielkopolskie, Zachodniopomorskie, Pomorskie and Dolnośląskie.

Key words: potential attractiveness to investors, rural areas, regional development.

Wstęp

Zmiany w przestrzeni społeczno-gospodarczej są determinowane wieloma czynnikami, przy czym zmiany w poziomie produkcji są często upatrywane jako pochodna atrakcyjności inwestycyjnej regionu. Zdolność przyciągania inwestycji jest kluczowym elementem konkurencyjności regionów. Władze lokalne zabiegają o napływ inwestycji, które znacząco podnoszą wartości mnożników inwestycyjnych i zwiększają potencjał nabywczy ludności. Przy dobrze funkcjonujących strukturach przedsiębiorczości inwestycje powodują zwiększenie dochodów wszystkich uczestników życia gospodarczego i stanowią impuls rozwojowy gospodarki. Są zatem istotnym czynnikiem odpowiedzialnym za rozwój ekonomiczny i społeczny regionów, w tym obszarów wiejskich. Obszary te są szczególnie przedmiotem badań i analiz ze względu na znacząco niższy potencjał gospodarczy i społeczny w stosunku do obszarów miejskich, w których następuje kumulacja produkcji. Powstaje zjawisko polaryzacji i dużego zróżnicowania przestrzennego zjawisk ekonomicznych, co stanowi poważne wyzwanie w budowaniu gospodarczej spójności terytorialnej. Badanie atrakcyjności inwestycyjnej może być

---

¹ Dr, e-mail: patrycjusz.zarebski@tu.koszalin.pl.

pomocne w zrozumieniu tych dysproporcji przestrzennych i w poznaniu niektórych determinant sukcesu gospodarczego regionów.

W opracowaniu przyjęto, że potencjalna atrakcyjność inwestycyjna jest zespołem regionalnych walorów lokalizacyjnych, które mają wpływ na osiąganie celów inwestora (np. w postaci kształtowania się kosztów prowadzonej działalności gospodarczej, przychodów ze sprzedaży, rentowności netto oraz konkurencyjności danej inwestycji). Walory te występują w przestrzeni społeczno-gospodarczej z różnym natężeniem, stąd możemy odnotować również zróżnicowanie przestrzenne względem atrakcyjności inwestycyjnej.

Nasuwają się zatem pytania: jak mierzyć atrakcyjność inwestycyjną oraz jak przedstawia się zróżnicowane przestrzenne poziomy atrakcyjności gmin w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, czym to zróżnicowanie jest determinowane, jakie regiony można uznać za atrakcyjne i co wpływa na ich atrakcyjność inwestycyjną. Celem niniejszej pracy jest prezentacja metody oceny atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich oraz analiza przestrzennego zróżnicowania otrzymanych wyników.

Metoda pomiaru atrakcyjności inwestycyjnej

Ze względu na dość dynamiczne zmiany, jakie zachodzą w gospodarkach światowych, oraz na wzmożoną migrację kapitałów inwestycyjnych, przedmiotem badań coraz częściej staje się ocena możliwości inwestycyjnych w regionie. Badania te mają charakter jednorazowy, jak miało to miejsce w przypadku oceny atrakcyjności turystycznej [Gołębski 2002] lub cyklicznych już badań wykonywanych przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową [Atrakcyjność inwestycyjna województw... 2006] oraz Instytut Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie [Atrakcyjność inwestycyjna polskich... 2008; Atrakcyjność inwestycyjna regionów... 2009; Innowacyjność... 2010; Atrakcyjność inwestycyjna a... 2011]. Cechą wspólną wymienionych analiz, zarówno badania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i atrakcyjności inwestycyjnej, jest podejście do badania w sposób obiektywny, polegający na budowie macierzy wskaźników, a następnie, przy wykorzystaniu metod statystycznych, do tworzenia syntetycznych agregatowych wskaźników ocenianych względem wartości średniej dla grupy. Prowadzone są również istotne badania mające na celu analizę dysproporcji pomiędzy potencjałem a dynamiką rozwoju, przy czym potencjał rozwojowy opisuje się w oparciu o wskaźniki opisujące trzy obszary: zamożność gmin, nowoczesność oraz konkurencyjność [Szlachta i inni 2009].

Atrakcyjność inwestycyjna jest pojęciem złożonym i obejmuje szereg czynników istotnych z punktu widzenia planowanych inwestycji i działań gospodarczych. Pierwsze teorie rozwoju regionalnego podejmowały próbę wyjaśnienia lokalizacji produkcji, zarówno rolniczej jak i przemysłowej, w układzie przestrzennym. Za główny czynnik rozmieszczenia produkcji przyjmowano w nich koszty transportu i dostęp do rynków zbytu. W miarę ewolucji poglądów na temat przestrzennego planowania produkcji zaczęto zwracać uwagę już nie tylko na koszty, ale również na popyt oraz potencjalne zyski przedsiębiorstwa. W miarę tworzenia nowych technologii produkcji, transportu oraz przepływu informacji zaczęto inaczej postrzegać przestrzeń produkcyjną. Globalizacja i

duża presja konkurencyjna stworzyły nowe podstawy migracji kapitału jak i pozostałych czynników produkcji.

Tabela 1. Wskaźniki potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej (PAII GN) dla gospodarki narodowej

Table 1. Indicators of potential investment attractiveness (PAII GN) for the national economy

Zmienna	Charakter zmiennej ^a	Waga
MIKROKLIMAT ZASOBY PRACY		
Odsetek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	D	0,5
Wskaźnik aktywności zawodowej: liczba osób pracujących w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	S	1
Saldo migracji stałej wewnętrznej na 1000 mieszkańców	S	0,5
Saldo migracji zagranicznej na 1000 mieszkańców	S	0,5
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	D	0,5
MIKROKLIMAT INFRASTRUKTURA TECHNICZNA		
Udział ludności obsługiwanej przez wodociąg, %	S	1
Udział mieszkań z podłączeniem do gazociągu, %	S	1
Udział ludności obsługiwanej przez kanalizację, %	S	1
Gęstość sieci wodociągowej w km na 100 km ²	S	0,333
Gęstość sieci gazociągowej w km na 100 km ²	S	0,333
Gęstość sieci kanalizacyjnej w km na 100 km ²	S	0,333
MIKROKLIMAT INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA		
Praktyki lekarskie na wsi i w mieście na 100.000 mieszkańców	S	0,333
Liczba zakładów opieki zdrowotnej ogółem na 100 tys. mieszkańców	S	0,333
Liczba aptek na 100 tys. mieszkańców	S	0,333
Powierzchnia użytkowa mieszkań per capita	S	1
Liczba komputerów podłączonych do Internetu w stosunku do ogółu komputerów w szkołach podstawowych	S	0,25
Liczba komputerów podłączonych do Internetu w stosunku do ogółu komputerów w gimnazjach	S	0,25
Liczba uczniów przypadająca na komputer w szkołach podstawowych	D	0,25
Liczba uczniów przypadająca na komputer w gimnazjach	D	0,25
Księgozbiór na 1000 mieszkańców	S	0,5
Wypożyczenie księgozbioru na zewnątrz na 1000 mieszkańców	S	0,5
Liczba widzów w kinach stałych na 100 mieszkańców	S	1
Kubatura nowych budynków mieszkalnych na 100 mieszkańców	S	1
Liczba zwiedzających muzea z oddziałami na 1000 mieszkańców	S	1

Tabela 1. cd.

Table 1. continued

Zmienna	Charakter zmiennej ^a	Waga
MIKROKLIMAT RYNKOWY		
Gęstość zaludnienia na km ²	S	1
Dochody budżetów gmin z podatku PIT na mieszkańca, zł/osobę	S	1
Dochody budżetów gmin z podatku CIT na tysiąc pracujących, zł/1000 osób	S	1
Udział wpływów z podatku rolnego w dochodach podatkowych, %	D	1
MIKROKLIMAT ADMINISTRACYJNY		
Powierzchnia objęta planem zagospodarowania przestrzennego odniesiona do powierzchni gminy, %	S	1
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł, zł/mieszkańca	S	1
Dochody własne bez podatków na wydatki bieżące na administrację, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki majątkowe ogółem / wydatki bieżące ogółem	S	1
Wydatki na transport i łączność, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na gospodarkę mieszkaniową, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na oświatę i wychowanie, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na ochronę zdrowia, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na kulturę fizyczną i sport, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na administrację publiczną, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na turystykę, zł/mieszkańca	S	1
Wydatki na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową, zł/mieszkańca	S	1

^a S: stymulanta, D: destymulanta.

Źródło: opracowanie własne.

Model atrakcyjności inwestycyjnej musi uwzględniać cechy typowe dla badanego rodzaju przedsiębiorczości, jej specyfiki oraz uwarunkowań sprzyjających rozwojowi. Przykładowo można prowadzić rozważania w odniesieniu do usług lub przemysłu w sensie ogólnym lub analizować zjawisko w podziale na podstawowe sektory gospodarki, np. rolnictwo, przemysł przetwórczy, budownictwo, turystyka, handel lub edukacja. Każdy z tych sektorów wymaga budowy odrębnego modelu w celu uchwycenia specyficznych cech i uwarunkowań, np. struktura kapitału ludzkiego, wyposażenie w infrastrukturę lub sytuacja rynkowa.

Dodatkowo model powinien uwzględniać również elementy ważne dla inwestorów związane z otoczeniem administracyjnym, czyli szeroko rozumianym kapitałem instytucjonalnym. Często opisuje się go przez sprawność funkcjonowania i realizowania

zadań, politykę finansową i inwestycyjną oraz tzw. dobry klimat dla inwestora, na który składają się m.in. organizowane specjalne strefy ekonomiczne, pomoc w realizacji zobowiązań administracyjnych inwestora oraz zachęty w postaci ulg podatkowych lub zwolnienia z opłat.

Innym ważnym elementem są uwarunkowania społeczne, które obok typowych cech gospodarczych uzupełniają ofertę inwestycyjną, mając na względzie m.in. rozwój zasobów rynku pracy dla inwestorów. Właśnie od elementów społecznych stanowiących podstawę tworzenia jakości i poziomu życia ludności zależy rozwój kapitału ludzkiego i kapitału społecznego. Wyposażenie w infrastrukturę społeczną, taką jak kina, teatry, kawiarnie kluby, restauracje, baseny itp., jest w dzisiejszych czasach wyznacznikiem komfortu życia i daje podstawę do rozwoju danego obszaru. Zatem rozwój ekonomiczny musi pociągać za sobą inwestycje typu społecznego, za które w głównej mierze odpowiadają samorządy terytorialne i przyjęta przez nie polityka społeczna i inwestycyjna.

W nawiązaniu do powyższych oczekiwanych składowych modelu potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej (PAII) dla gospodarki narodowej, przyjęto, że potencjalną atrakcyjność inwestycyjną gmin w Polsce charakteryzować będą grupy wskaźników tworzące 5 głównych mikroklimatów inwestycyjnych: zasoby pracy, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, rynek oraz administracja (tab. 1). Przyjęto, iż właściwym poziomem taksonomicznym dla analizy atrakcyjności inwestycyjnej będą wszystkie gminy w Polsce (NUTS5).

Ocenę przestrzennego zróżnicowania atrakcyjności przeprowadzono przy wykorzystaniu metody korelacyjno-wagowej², która umożliwia wyznaczenie wag zmiennych pseudojednocechowych w oparciu o cechy rozkładu statystycznego, dzięki czemu następuje minimalizacja subiektywizmu ocen końcowych. Początkową procedurą jest standaryzacja przez normalizację zmiennych jednocechowych w oparciu o poniższy wzór [Atrakcyjność inwestycyjna a... 2011]:

a) dla czynników stymulujących i cech pozytywnych:

$$x'_{ij} = \frac{x_{ij} - x_{\min j}}{x_{\max j} - x_{\min j}} \cdot 100 \quad (1)$$

b) dla czynników destymulujących:

$$x'_{ij} = \frac{x_{\max j} - x_{ij}}{x_{\max j} - x_{\min j}} \cdot 100 \quad (2)$$

gdzie:

j – kolejny numer cechy,

i – kolejny numer jednostki przestrzennej,

x'_{ij} – znormalizowana cecha j w jednostce przestrzennej i,

x_{ij} – wartość cechy j w jednostce przestrzennej i,

² Zastosowana metoda została opracowana przez zespół pracowników i współpracowników Instytutu Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej kierowanym przez H. Godlewską-Majkowską. Więcej na ten temat można przeczytać w pracach zespołu [Atrakcyjność inwestycyjna polskicha... 2008; Atrakcyjność inwestycyjna a... 2011 Atrakcyjność inwestycyjna a... 2011].

$x_{\min j}$ – minimalna wartość cechy j ,

$x_{\max j}$ – maksymalna wartość cechy j .

W oparciu o wystandaryzowane zmienne wyznacza się następnie wektor sum standaryzowanych Q_n jako średnich arytmetycznych (q_i) z wartości standaryzowanych cech odpowiadającym poszczególnym obiektom, gdzie n to liczba obiektów, a m to liczba zmiennych, zgodnie ze wzorem:

$$q_i = \frac{1}{m} \cdot \sum_{j=1}^m x_{ij}' \quad (3)$$

Na tym etapie otrzymujemy zmienne pseudojednocechowe, które są podstawą do przeprowadzenia kolejnego etapu procedury, czyli wyznaczenia wyjściowego wektora korelacji R_m (gdzie m to liczba zmiennych objaśniających) pomiędzy każdą zmienną objaśniającą a sumą standaryzowaną, czyli syntetycznym wskaźnikiem pseudojednocechowym. Tak obliczone wskaźniki korelacji (y_i) są przyjęte jako waga poszczególnych zmiennych. Jest to podstawą do obliczenia zmodyfikowanego wskaźnika sum standaryzowanych Q_n' według wzoru jego składowych:

$$q_i' = \frac{1}{m} \cdot \sum_{j=1}^m x_{ij}' y_j \quad (4)$$

Następnie dokonuje się ponownego obliczenia wektora korelacji R_m pomiędzy składowymi wektora zmiennej objaśniającej a składowymi zmodyfikowanego wektora sum standaryzowanych oraz przeliczenia zgodnie ze wzorem (4) wektora sum standaryzowanych. Przeliczeń tych dokonuje się w tylu iteracjach, ile jest potrzebnych do ustabilizowania się wskaźników korelacji. Efektem tych operacji jest wektor końcowy sum standaryzowanych, czyli wektor wskaźników syntetycznych pseudojednocechowy.

Przyjęta metoda pozwala na zminimalizowanie wpływu subiektywnej oceny autora na wyniki końcowe, przy jednoczesnym uwzględnieniu niejednakowego wpływu poszczególnych zmiennych na wielkość wskaźnika końcowego. Odpowiada to w większym stopniu rzeczywistości niż w przypadku pominięcia (R_m) rang poszczególnych zmiennych cząstkowych. Każdy z przyjętych w modelu mikroklimatów inwestycyjnych, zgodnie z przyjętą procedurą obliczeniową, uzyskał wagę, która określa jego wpływ na wielkość ogólnego wskaźnika syntetycznego³. Mikroklimaty inwestycyjne uzyskały następujące wagi: zasoby pracy 0,516, infrastruktura techniczna 0,965, infrastruktura społeczna 0,365, rynek 0,853, administracja 0,265.

Przestrzenne zróżnicowanie potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin

W wyniku zaprezentowanej procedury otrzymano oceny potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla wszystkich gmin w Polsce, co pozwoliło na ich hierarchizację, grupowanie oraz analizę przestrzenną. Obliczone wartości syntetycznego wskaźnika pseudojednocechowego były podstawą podziału zbioru jednostek przestrzennych na klasy

³ Wskaźniki przyjęte do modelu obliczono w oparciu o dane pobrane z Banku Danych Lokalnych, Głównego Urzędu Statystycznego [Bank... 2011].

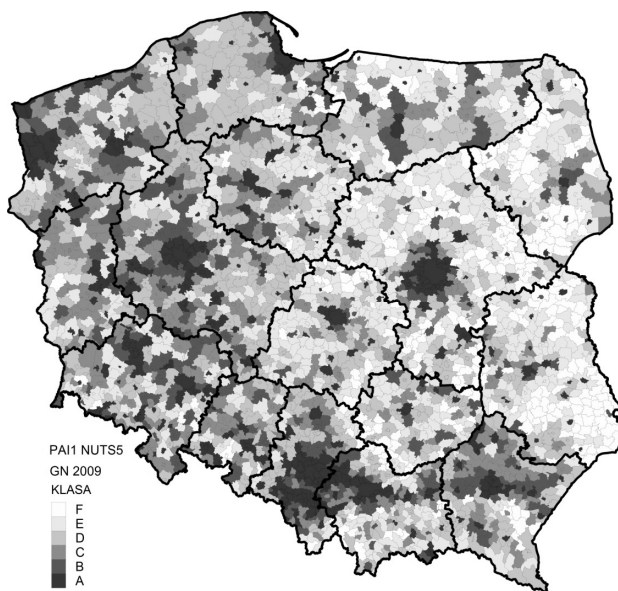
od A do F, których zakres został wyznaczony przez lewostronnie domknięte przedziały o następujących dolnych granicach:

Klasa A (bardzo wysoka): $A_v + S(x)$, Klasa B (wysoka): $A_v + 0,5S(x)$, Klasa C (dość wysoka): A_v , Klasa D (dość niska): $A_v - 0,5S(x)$, Klasa E (niska): $A_v - S(x)$, Klasa F (bardzo niska): 0.

gdzie:

A_v – średnia arytmetyczna, $S(x)$ – odchylenie standardowe.

Wyniki grupowania przedstawiono w formie graficznej rys.1.

Rys. 1. Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin w Polsce w 2009 r.

Fig. 1. Potential investment attractiveness of communes in Poland in 2009

Źródło: opracowanie własne.

Zróznicowanie przestrzenne atrakcyjności inwestycyjnej posiada dość mocno zaznaczający się kierunek malejący z zachodu na wschód, czego przyczyn możemy szukać głównie w przebiegu dotychczasowych procesów gospodarczych, społecznych oraz skumulowanych korzyści z dotychczasowej infrastruktury.

Występuje również koncentracja atrakcyjności inwestycyjnej w aglomeracjach miejskich będących centrum regionów, a także w ich suburbiach. Można to zaobserwować we wszystkich regionach o różnym poziomie atrakcyjności inwestycyjnej.

W przypadku obszarów wiejskich decydujące znaczenie dla ich rozwoju ma „renta położenia”, która odnosi się do korzyści jakie możemy uzyskać w sensie ekonomicznym oraz społecznym w związku z geograficznym położeniem gminy względem istotnych czynników wpływających na rozwój. Do czynników tych możemy zaliczyć np. nadmorskie położenie jako determinanta rozwoju turystyki, czy też położenie względem ważnych szlaków komunikacyjnych, przejść granicznych, złóż surowców itp. Przykład analizy elementów pozaprzyrodniczych renty położenia obszarów wiejskich Pomorza Środkowego można znaleźć w opracowaniu Bartkowiak i Ossowskiej [2010].

Prezentacja wyników w układzie przestrzennym ukazuje wysokie wartości wskaźnika dla gmin wiejskich położonych w sąsiedztwie dużych miast, które często określa się mianem centrów gospodarczych regionów. Są to zazwyczaj obecne, jak i w niektórych przypadkach były, miasta wojewódzkie, których potencjał gospodarczy jest na tyle duży, iż powstaje potrzeba przerzucenia niektórych jego funkcji produkcyjnych na obszary sąsiadujące. Proces ten jest uwarunkowany dobrymi rozwiązaniami komunikacyjnymi, jakością terenów oraz mobilnością przedsiębiorstw.

Innym czynnikiem rozwoju obszarów wiejskich są uwarunkowania przyrodnicze, w tym szczególnie zasobność w złoża naturalne oraz walory przyrodnicze dla rozwoju turystyki. Zasobność w złoża naturalne, w postaci paliw kopalnych czy złóż metali, istotnie podnosi atrakcyjność inwestycyjną dla branż związanych z przemysłem energochłonnym oraz surowcchłonnym, stąd wysokie wartości wskaźników atrakcyjności inwestycyjnej występują w południowych regionach Polski. Natomiast walory przyrodnicze w postaci morza, jezior, gór oraz lasów dają podstawę dla tworzenia produktów turystyki wypoczynkowej i kwalifikowanej (żeglarstwo, nurkowanie, kajakarstwo, turystyka piesza, trekking, turystyka ekstremalna, rowerowa, speleologiczna). Turystyka w wielu przypadkach jest silnym katalizatorem zmian gospodarczych przez rozwój przedsiębiorstw na potrzeby obsługi ruchu turystycznego (transport, handel, usługi medyczne, pielęgnacyjne, gastronomia itp.) jak i obsługi przedsiębiorstw turystycznych (usługi budowlane, finansowe, handel, wsparcie biznesu itp.). Szczególnie jest to widoczne w przypadku gmin nadmorskich, w których koncentruje się największa liczba miejsc noclegowych w Polsce.

Kolejnym czynnikiem, który sprzyja rozwojowi gospodarczemu, jest położenie względem ważnych tras komunikacyjnych oraz granicy z innymi państwami, szczególnie tam, gdzie występują przejścia graniczne. Nie bez znaczenia jest również położenie względem państw Europy Zachodniej, co sprzyja kontaktom handlowym i umożliwia dogodniejsze połączenia komunikacyjne.

Na potrzeby analizy obliczono średnią ocen wskaźnika PAI1 GN gmin wiejskich w poszczególnych województwach (tab. 2).

Z uwagi na uzyskane wartości średnich ocen wskaźników (tab.2) można stwierdzić, iż najtrudniejsza sytuacja ma miejsce w przypadku regionów wschodnich Polski (woj. lubelskie, podlaskie, mazowieckie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie), w których dotychczasowe procesy rozwojowe nie są w stanie zapewnić napływu kapitału i wzrostu inwestycji. Niska atrakcyjność inwestycyjna jest wynikiem niskich ocen prawie wszystkich mikroklimatów inwestycyjnych związanych zarówno z infrastrukturą techniczną, zasobami pracy, jak i sytuacją rynkową. Pomoc tym regionom wymaga zatem dość wysokich nakładów w celu podwyższenia atrakcyjności inwestycyjnej szczególnie w tych obszarach, które posiadają mogą istotny walor inwestycyjny. Duży problem stanowi sytuacja demograficzna tych regionów, przy czym odbudowa ich kapitału ludzkiego stanowić będzie duże wyzwanie w procesie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Dysproporcje pomiędzy obszarami wiejskimi a obszarami miejsko-wiejskimi oraz miejskimi są widoczne przy zestawieniu średnich ocen, jakie uzyskały gminy w tych grupach. Obszary wiejskie w porównaniu do średnich ocen pozostałych obszarów osiągają najniższe wartości (tab. 2). Wskazuje to na dość dużą różnicę, jaka dzieli w sensie ekonomicznym wieś i miasto. Dotychczasowa działalność gospodarcza i rozwój społeczny, które koncentrowały się na obszarach wysoce zurbanizowanych i uprzemysłowionych, tworzy dogodne warunki dla dalszych inwestycji. Obszary miejskie w przeciwieństwie do

obszarów wiejskich, dysponują wysokim potencjałem, zarówno związanym z infrastrukturą techniczną jak i społeczną, a także korzystną sytuacją rynkową ze względu na podaż pracy jak i popyt konsumpcyjny. Gminy miejskie posiadają dogodne warunki dla nawiązywania współpracy w ramach planowanych działań gospodarczych, dostęp do usług wsparcia dla biznesu i instytucji finansowych. Wymienione elementy są znaczącą siłą sprawczą sukcesów ekonomicznych i procesu rozwoju tych obszarów.

Tabela 2. Oceny mikroklimatów potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich (PAI I GN) dla gospodarki narodowej według województw⁴

Table 2. Evaluation of the potential sub-indices of investment attractiveness of rural areas (PAI I GN) for the national economy, by province

Województw	Mikroklimat zasoby pracy	Mikroklimat infrastruktura techniczna	Mikroklimat infrastruktura społeczna	Mikroklimat rynkowy	Mikroklimat administracja	PAI I GN
Dolnośląskie	4,5	3,0	3,7	3,0	3,9	3,1
Kujawsko-pomorskie	3,8	2,7	2,6	2,6	2,5	2,6
Lubelskie	2,0	2,1	3,3	1,9	3,8	1,8
Lubuskie	4,4	2,5	3,2	3,3	3,0	2,7
Łódzkie	2,6	2,2	3,5	2,8	3,0	2,3
Małopolskie	3,4	3,0	2,9	3,4	4,4	3,0
Mazowieckie	2,7	2,0	3,0	2,9	3,2	2,1
Opolskie	3,2	3,1	4,1	2,8	2,9	2,9
Podkarpackie	3,2	3,8	3,0	3,0	2,6	3,5
Podlaskie	1,6	2,0	3,6	2,3	2,7	1,9
Pomorskie	4,6	3,0	2,9	3,1	3,4	3,0
Śląskie	4,0	3,2	4,2	4,3	4,1	3,7
Świętokrzyskie	2,3	2,3	2,7	2,5	3,0	2,2
Warmińsko-mazurskie	3,6	2,4	2,7	2,0	3,5	2,2
Wielkopolskie	4,2	3,2	3,3	3,2	2,6	3,3
Zachodniopomorskie	4,4	3,7	3,0	2,5	3,6	3,3
Średnia gminy miejskie	4,1	5,7	4,3	5,8	4,3	5,8
Średnia gminy miejsko-wiejskie	3,8	4,0	3,4	3,7	3,2	3,9
Średnia gminy wiejskie	3,2	2,7	3,2	2,9	3,3	2,6

Źródło: opracowanie własne.

⁴ Tabela prezentuje średnie wartości mikroklimatów gmin wiejskich w województwach.

Wnioski

Przeprowadzona analiza pokazuje, iż obszary wiejskie w konfrontacji z obszarami wysoce zurbanizowanymi posiadają znacznie słabszą atrakcyjność inwestycyjną. Jest to podyktowane po części słabym stanem infrastruktury technicznej, jak również różnicami w poziomie kumulacji dotychczasowych sukcesów gospodarczych w miastach i silnej polaryzacji miasto-wieś. Gminy wiejskie w porównaniu z gminami miejskimi i miejsko-wiejskimi otrzymały najniższe oceny mikroklimatów: zasoby pracy, infrastruktury technicznej, infrastruktury społecznej oraz rynku.

Przestrzenna prezentacja otrzymanych wyników wskazała kilka charakterystycznych układów dla lokalizacji inwestycji na obszarach wiejskich. Są to głównie gminy wiejskie w lokalizacji podmiejskiej (pierwszy i drugi pierścień gmin wiejskich oplatający duże miasta) oraz gminy wiejskie o ponadprzeciętnych walorach przyrodniczych stanowiących podstawę dla rozwoju turystyki oraz eksploatacji złóż naturalnych.

Zauważalna jest również różnica w ocenie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich położonych w zachodniej i wschodniej części kraju, ze wskazaniem na wyższe oceny gmin wiejskich w zachodniej części Polski. Najwyższe oceny wskaźnika otrzymały gminy wiejskie województw śląskiego, podkarpackiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego pomorskiego oraz dolnośląskiego, natomiast najniższe wartości odnotowano w gminach wiejskich województwa lubelskiego, podlaskiego, mazowieckiego, świętokrzyskiego oraz warmińsko-mazurskiego.

Napływ inwestycji jest ważnym wydarzeniem gospodarczym w regionie, które przekłada się na korzystne zmiany w zakresie produkcji, zatrudnienia, dochodów ludności, budżetów jednostek samorządowych, a także na powstawanie nowych inwestycji na zasadzie komplementacji produkcji i wsparcia biznesu. Zdaniem autora należy prowadzić dalsze badania nad oceną atrakcyjności inwestycyjnej, szczególnie tych obszarów, które do tej pory nie wypracowały sprawnych i konkurencyjnych lokalnych systemów produkcyjnych stanowiących podstawę dla trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego.

Literatura

- Atrakcyjność inwestycyjna a przedsiębiorczość regionalna w Polsce. [2011]. H. Godlewska-Majkowska (red.). Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Atrakcyjność inwestycyjna polskich regionów. W poszukiwaniu nowych miar. [2008]. [W:] Studia i Analizy Instytutu Przedsiębiorstwa. H. Godlewska-Majkowska (red.). Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Atrakcyjność inwestycyjna regionów Polski a kształtowanie lokalnych i regionalnych specjalizacji gospodarczych. [2009]. [W:] Studia i Analizy Instytutu Przedsiębiorstwa. H. Godlewska-Majkowska (red.). Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2006. [2006]. T. Kalinowski T. (red.). Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. [2011]. [Tryb dostępu:] www.stat.gov.pl [Data odczytu: 20.06.2011].
- Bartkowiak N., Ossowska L. [2010]: Poziom pozaprodukcyjnych uwarunkowań renty położenia obszarów wiejskich Pomorza Środkowego. *Journal of Agribusiness and Rural Development* nr 4(18), ss. 15-28.
- Gołębski G. [2002]: Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym. Akademia Ekonomiczna, Poznań.
- Innowacyjność jako czynnik wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej polskich regionów w latach 2002-2007. [2010]. [W:] Studia i Analizy Instytutu Przedsiębiorstwa. H. Godlewska-Majkowska (red.). Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Szlachta J., Dziemianowicz W., Szmigiel K., Nowicka P. [2009]: Potencjał rozwojowy gmin województwa lubelskiego. *Barometr Regionalny* nr 2(16).